

MERGERISMI

Kirj. Rifti.

Yhtenä luonteenomaisimpana aikakautemme tunnusmerkkinä on ennenkuulumaton keskittyminen. Kaikki yhteiskunnalliset elementit, kaikki voimatekijät taloudellisessa elämässä kulkeutuvat toisiansa kohti; yhdistyvät, sulautuvat toisiinsa — pyrkivät muodostumaan yhdeksi täydelliseksi kokonaisuudeksi.

Tämä yhdistymisliike kulkee eteenpäin ikäänkuin luonnonvoimain kiihkeän kannustamisen pakoittamana; kuin hurjan pakokauhun valtaamana jättää porvaristo taakseen yksilölliset ihanteensa, yksilölliset maailmankatsomuksensa, yksilöllisen määräysvallansa — pyrkien hakemaan turvaa toisistaan.

Porvaristo valmistautuu jättämään jumaloimansa individualismin, ja sen taakaamat "suuret mahdollisuudet," työväenluokan nautittavaksi. Heidän oma, kalion luja uskonsa siihen, on alkanut vihdoin horjua.

Mitä on tapahtunut, tai aavistavalko he jotain tapahtuvaksi? Mikä on tämän liikehtimisen pohjimmaisena syynä? — Miksi porvaristo nyt hylkää jumalansa — individualismin?

Paljon on tapahtunut. Pikkuporvariston perustukset todellakin horjuvat, turhaan eivät he ole liikkeelle lähteneet — rotatkin pakenevat uppoarasta laivasta.

YHDEKSÄNNESTOISTA vuosisadan viimeisen puolisko oli nousevan pikkuporvariston kultaista aikaa. Sitä kesti vielä tämänkin vuosisadan parin ensimmäisen vuosikymmenen ajan. Maailmansota antoi sille lisää vauhtia, se oli hurja, mutta viimeinen sysäys.

Sodanaikaiset vilkkaat tavaramarkkinat kiihotti tuotantokoneiston äärimmäiseen vauhtiin, jollaista ei ollut milloinkaan ennen tapahtunut. Tuotanto tehostui, voitot kasvoivat, pääomat kasaantuivat, teollisuuslaitokset suurenivat ja koko tuotannollinen elämä joutui perinpohjaisen uudelleenjärjestelyn alaiseksi.

Täten kasaantunut pääoma alkoi tehdä harvennusta pikkuporvaristossa. Se valloitti, mursersi ja nieli ammottavaan kitaansa jokaisen pikkuyrittelijän, joka eteen sattui joutumaan. Pääoma kasvoi, väheni ja voimistui, käyden yhä armottomampaan taisteluun heikompiiaan vastaan. Pikkuporvaristo hätääntyneenä joutui taistelemaan epätoivoista taistelua. Sekin huomasi yhteenliittymisen merkityksen, se yhtyi, muodostui yhtiöitä, yhä suurempia yhtymiä — mergerismin maailman valloitus oli alkanut.

Mergers, mergers, yhtymiä yhtymisten perästäkin. Sanomalehdet ovat tulvillaan uutisia ja selostuksia jättiläismäisistä likeyhtymisistä, joiden suuruudesta ja voimasta meillä monellakaan ei ole aavistustakaan. Näemme

kyllä suuria numeroita, jotka mahdollisesti joillekin ilmaisevat yhtyneiden liikkeiden omaisuuden summaa dollareissa, mutta tavaliselle kuolevaiselle ne eivät merkitse muuta kuin käsittämättömän rivin numeroita.

Pienliikkeiden häviö ja suurliikkeiden voimistuminen on tämän prosessin luonnollinen tulos. Mitäpä etuisuuksia voisi pikkuliikemies asiakkailleen tarjota silloin kun yhdistyneet miljoonat ovat häntä vastaan kilpailemassa, kaikki tieteen ja liikemies-älyä viimeaikaiset saavutukset käytettävänä? Tämä heikompien kohtalo voi tuntua julmalta ja epäoikeudenmukaiselta niiden tuotantolaitoksien omistajien mielestä, joiden "sapoissa" on pienet ja vanhanaikaiset koneet, samoin kuin pienille kauppiaillekin, jotka ostajia odotellen seisokelevat tomuisten kauppojensa ovilla. Tämä kuitenkin ei ole tunnekysymyksiä, vaan siinä määrää kilpailun laki, soveliaammat säilyvät, kuten kaikessa muussakin.

* * *

Kilpailun päättymisestä suurliikkeiden voitolle puhuvat melkein kaikki seikat. Sen lisäksi, että suurempi liike, niin jaon kuin tuotannonkin alalla, jo sellaisenaan kykenee edullisemmin toimimaan kuin pienempi liike, on monia muita seikkoja, jotka erityisemmin ovat suurliikkeille eduksi.

Liikkeiden yhdistyminen yhdistää myöskin

parhaat kyvyt, erikoistuntijat kaikilta tarvittavilta aloilta. Liikkeiden johtamistaito onkin saanut erityisen huomion viimeaikaisien yhtymien yhteydessä. Se on kehitetty tieteeksi, jonka saavuttamasta hyödystä ainoastaan suurpääomat pääsevät nauttimaan.

Suuret pääomat tekivät mahdolliseksi teollisuuksien uudelleenjärjestämisen tieteelliselle pohjalle. Jokaisella huomattavalla korporatsioonilla on oma tieteellinen osastonsa, laboratorionsa, jossa tutkitaan ja ratkaistaan teollisuutta koskevat ja sen eteen tulevat pulmat. Tähän tarkoitukseen he kuluttavat \$130,000,000 vuosittain. Iyvin luultavaa on, että ne myöskin saavat kaiken siitä tulevan hyödyn. Sitä hyväkseen käyttäen he voivat heikommien kilpailijansa painaa entistä tehokkaammin rautakorkonsa alle.

National Industrial Conference Board ilmoittaa, että 60:llä eri alalla, missä teollisuus on kulkeutunut keskittymistä kohti, tuotteiden hinnat eivät ole nousseet suhteellisesti niin paljon kuin niillä aloilla, missä mergerismia ei ole tapahtunut.

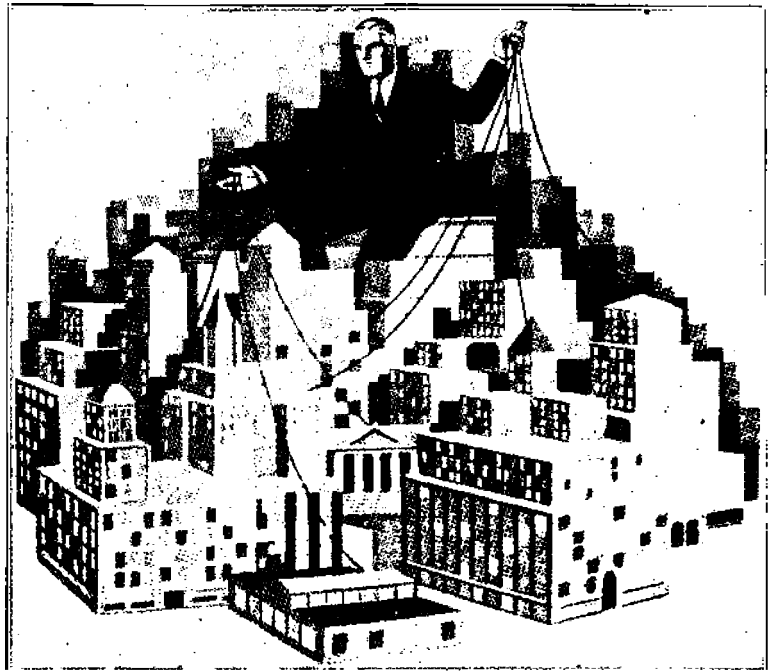
Keskittymisen alaisilla tuotantoaloilla on 26:den eri tuotelajin hinnat kohonneet ainoastaan 28:lla prosentilla sitten v. 1900. Sitävastoin niillä aloilla missä keskittymistä ei ole tapahtunut, on samalla aikaa 20:nen tuotelajin hinnat kohonneet 117.4 prosentilla. Jäljelle jääneen 14 teollisuuden tuotteiden, joissa osittaista keskittymistä on tapahtunut, hinnat ovat nousseet 64.2 prosentilla.

Voimme siis panna merkille teollisuusmergerismien yleisenä piirteenä, sen tähänastisena seurauksena, olleen tekniikan kehittymisen ja tuotannon tehoistumisen, jonka suuret pääomat ovat tehneet mahdolliseksi.

* * *

Luokaamme myös lyhyt silmäys mergerismien ilmenemisen syihin tuotteiden jakamisen alalla.

Ennenkuin me voimme täydellisesti ymmärtää sitä maaperää, josta mergerismien siemenet ovat niin menestyksellisesti elinvoimaa imeet, meidän täytyy tietää, että vähittäismyynniliike on Amerikan suurin "teollisuus", jos sitä sillä nimellä haluaa kutsua. Se on suurin, ei ainoastaan siihen kiinnitetyn pääoman vuoksi, mutta myöskin työläisten lukumäärään nähden. Vähittäismyynnin yhteinen summa v. 1928 lasketaan olleen noin 40 biljoonaa dollaria.

Tuotanto ja jako menossa samoihin käsiin

Jakamiskustannukset ovat niin tavattoman suuret, että jokaisesta maksamastamme dollarista menee 30:stä sentistä 75:een senttiin jakamiskustannuksien peittämiseksi. Tästä 40 biljoonasta lasketaan yksi viides osa aiheutuvan aivan tarpeettomasti. Voidaan siis sanoa, että Amerikan kansa maksoi yllämainittuna vuotena noin kahdeksan biljoonaa dollaria siitä mitä se ei saanut.

Amerikassa lasketaan olevan, alhaisemmankin arvion mukaan, yksi työläinen jaon alalla jokaista yhtä tuotannossa olevaa työläistä kohden. Mielenkiintoisen esimerkin myyntikustannuksien suuruudesta saamme automobiilialalta. Kun ostaja maksaa automobiilista 3,000 dollaria niin siitä menee 180 dollaria työläiselle

palkaksi ja 1,200 dollaria sille joka sen myy.

Tavaran jaossa vallitseva anarkia tarjoaa hedelmällisen maaperän hetjukaupoille ja postilähetysliikkeille. Tuottajan ja kuluttajan välillä on tarpeettoman monta voittoprosentin ottajaa. Tavaran moninkertainen käsittely ja edestakainen kuljetus on tarpeettomana painolastina tuottajan ja kuluttajan välisessä prosessissa. Tukkukauppiilla ei ole enää mitään luonnollista perustetta nykyaikaisessa yhteiskunnassa. Samoin tarpeettomia syöpäläisiä ovat kaikki muutkin välikädet, jotka myyvät toinen toisilleen. Heidän ylläpitämänsä kauppamatkustaja-armeijan ja ilmoitusten kustannukset nousevat satumaisiin summiin. Ne ovat niitä, joille meidän on annettava joka viides dollari ostamamme tavaran hinnasta.

Nämä seikat huomioon ottaen me voimme käsittää miksi ketjukaupat ja postilähetysliikkeet, sekä kaikki muutkin, jotka välittävät tuotteen suoraan tuottajalta kuluttajalle, menestyvät niin hyvin. Ne ovat huomanneet, että poistamalla välikädet, he voivat pistää omiin tarkuihinsa sen mikä muuten menisi tukkukaupoille y. m. välikäsille.

* * *

Tuotanto ja jako ovat kulkeutumassa samoihin käsiin. Postilähetysliikkeet valmistavat tietä tähän suuntaan. Tämä kehityssuunta täydellistyneenä tulisi poistamaan ei ainoastaan tukku- sekä vähittäiskauppiaan, mutta myös tehtailijan. Postilähetysliikkeillä jo nykyiselläkin kehitysasteellaan on huomattavassa määrässä omat tuotantolaitoksensa. Tämä on tavaran lähtökohdan ja päämäärän suoriin linja. Välikädet ovat käyneet kokonaan tarpeettomiksi, sillä kahden sentin postimerkki on ottanut heidän paikkansa.

Postilähetysliikkeillä on täten vieläkin suuremmat mahdollisuudet kuin ketjukaupoilla, mutta mikäli tuotteen valmistaminen on kysymyksessä, niin siinä on ketjukaupoilla yhtä suuret mahdollisuudet.

Maailmansota jätti Amerikan liikemaailman ylimmäiselle kukkulalle muihin kansakuntiin verraten. Sille jäi nudistettu ja tehoistettu tuotantokoneisto sekä suuret pääomat. Turvataksaan saamansa johtoaseman, se alkoi kulkeutumisen kehittymistä kohden. Ensin se ke-

hittyi tuotannossa, mutta pian se alkoi valloittaa myös tavarain myyntiä.

Vaikka kauppamergerismi onkin vasta sodan jälkeinen tulos, ja niinollen vasta kehityksensä alkuasteilla, niin siitä huolimatta se on jo verrattain huomattavaa liikettä.

Eräässä kauppaketjussa ilmoitetaan olevan 1,000 kauppaa. Toisessa 1,400, kolmannessa 1,500 j. n. e. Yhdysvalloissa on kaikkiaan yli 10,000 eri ketjukauppasysteemiä käsittäen yli 100,000 vähittäiskauppa myymälää.

Pikkukauppaliikkeitten merkityksettömyydestä pääsee selville niistä tutkimuksista, joita toimeenpantiin yhdessätoissa kaupungissa. Tällöin tutkittiin 79,000 itsenäisen kauppaliikkeen liikevaihto. Selville kävi että 45 prosenttia näistä liikkeistä teki ainoastaan 5 prosenttia kokonaismyynnistä. Yksi neljäsosa teki vähempi kuin 2 prosenttia. 4,524 sekatavaramyymälän vuotuinen myynti oli vähempi kuin \$5,000. Ainoastaan neljätoista prosenttia näistä kauppaliikkeistä oli myynyt keskimäärin \$50,000 arvosta vuodessa.

Tämän huomioon ottaen ei ole ihmettelemistä, vaikka kauppiasluokka nyt hätäileekin. Se raivoaa ja jylisee kuin ukkonen ja on vallankumouksellinen niin että tulta iskee. Se vaatii apua lainlaatijoilta, rukoilee työläisten myötätuntoa. Se vetoaa paikallis-patriottisiin tunteisiin, vakuuttaen uskollisuuttaan kenelle hyvänsä, jos vaan saa kannatusta riittävästi pysäkkeen satulassa — kuluttajain hartijoilla.

Liikemaailmassa menestyminen ei ole ketjukaupain eikä postilähetysliikkeiden monopoolina. Siihen on tie avoinna jokaiselle yksityiselle samoin kuin yhtymillekin, joilla vaan on tarpeeksi pääomaa ollakseen kyllin voimakkaita välittämään tavaran suoraan tuottajalta kuluttajalle. — Tietysti edellyttäen, että kykenee tekemään sitä niin laajassa mitassa, että voi kilpailijansa nujertaa.

Tuotannossa taistelevat keskenään suuremmat pääomat kuin jaossa. Aivan hiljattain U. S. Steel Corporatsioni nielaisi kitaansa Columbia Steel Corporatsionin hiili- ja rautakaivantoineen, terästehtaineen ja valimoineen päivineen. Old Republic, Central Alloy, Donner ja Bourne-Fuller teräsyhtiöt yhtyivät osakkeita

vaihtamalla. Rautatieyhtiöt muodostavat yhtymiä, joissa kymmenet yhtiöt sulautuvat yhteen.

Kauppamergerismi on paremminkin pikku-kauppiasluokan ja suurkauppiasluokan välistä taistelua. Kummallakin alalla mergerismi koskee työläisiin ainoastaan mikäli työttömäin armeijan lisäys meihin vaikuttaa. Mutta siitä

huolimatta meidän on tätäkin kehitystä seurattava samasta syystä kuin kaikkia muitakin aikamme ilmiöitä — päästäksemme selville yhteiskunnallisesta tilanteesta.

Työväenluokka tulee tästäkin kehitysprosessista hyötymään ainoastaan niin paljon kun se taistelujensa kautta kykenee siitä itselleen ottamaan.

On Kaunista Kuolla

(Erään raatajatoverin haudalla.)

Kirj. Käsäkoura.

*Tuho tullut ja turma, ylen ankara aivan,
sydänjuuriin niin julmasti, kipeesti koski;
Surukyynelet uurtama valju on poski,
mureen murtaman vaimon, all' tuskan ja vaivan.*

*Kenen lohtua voiskaan nyt lohtia kieli —
Ei vaikerrus vaiennut äärettä haudan.
Kovan kohtalon kolhut laill' raskahan raudan
polon povea painaa, on apeena mieli!*

*Joku vihdoin nää sanat, usein lausutut lainaa:
Suruun syytä ei kellään, vain suotta on huolla;
On kaunista urhona kamppailen kuolla,
kuin kuoli tää ruhjottu raataja-vainaa!*

— Suruun syytä ei kellään! — On kaunista
kuolla! —

*Ah, anteeksi suokaa! — nuo sanat soi soinaa.
Ajan menneen tää aatos on aateloimaa;
tuhot täällä kun palkittiin tuonelan puolla!*

*On kaunistu kuolla! — haa! — hukkuu vereen!
— Tuhatkertaa on kauniimpi taistella, voittoa!
On kauniimpi elämän kannella soittaa,
ikiusvaan kuin uupua, unhojen mereen!*

*On kaunista kuolla — sydänhaavoihin salvaa,
se on kurjaa tuo kuoleman sankarimaine;
pois pyyhkivi ajan min armoton laine
kuni ruhjotun ruumiin, maan madot min kalvaa!*

*On kaunista kuolla — sanat helkkyen helä —
Valelohtua vaisua vainen ne antaa.
— Ei marttyyrikruunua pyytänyt kantaa
edesmennyt, vaan TAHTOI HÄN ELÄÄ, VAIN
ELÄÄ.*

*Elää hän tahtoi; sen eestä hän kalpaan
tositarmolla tarttui, sen korkeelle nosti.
Väkivalta ja vääryys niin julmasti kosti,
hänet syöksi kun kuolemaan kurjaan, niin halpaan.*

— Suruun syytä ei kellään! — se pilaa on vallan!
Mureen murtaman äidin, jo harmajahapsen.
tukiturvalla näen kera kuuden ma lapsen,
syliin syöstynä mierojen hyisen niin hallan!

*On kalmiston mullat niin karkeat, karut;
sydäntuskia tuottavi tuonelan tuoksu;
On katkeraa, karua elon myös juoksu;
sitä konsaan ei lievennä tunnelma-tarut!*

